Koordinater: 50°2′9″N 19°10′42″Ø

Auschwitz koncentrationslejr

Fra Wikipedia, den frie encyklopædi

Auschwitz var en koncentrationslejr, og senere også udryddelseslejr, under Det Tredje Rige, der i dag står som et af de tydeligste symboler på de nazistiske jødeudryddelser og forbrydelser mod menneskeheden. Lejren blev i 1940 anlagt i byen Oświęcim i den sydvestlige del af det tysk besatte Polen, ca. 60 km vest for Krakow. Det var det tyske SS-korps, som i 1940 besluttede at oprette koncentrationslejren Auschwitz.

Auschwitz

Indgangen til Auschwitz

Lokalitet	Oświęcim, Polen
Drevet af	Schutzstaffel (SS) og NKVD (efter krigen)
Oprindelig anvendelse	Kaserne
Periode benyttet	Maj 1940-januar 1945
Indsatte	Hovedsagelig jøder, polakker, romaer og sovjetiske soldater
Døde	1.1 millioner (anslået)
Befriet	Af Sovjetunionen den 27. januar 1945[1]
Kendte indsatte	Viktor Frankl, Primo Levi, Witold Pilecki, Rudolf Vrba, Elie Wiesel, Maximillian Kolbe Anne Frank Otto Frank
Kendte bøger	*If This is a Man*, *Night*, *Man's Search for Meaning*
Websted	Auschwitz-Birkenau Museum (http://en.auschwitz.org.pl/m/)

Indholdsfortegnelse

Opbygning
Museum
En fanges beretning
Kilder
Eksterne henvisninger

Opbygning

Hovedlejren – også kaldet Auschwitz-I – blev indrettet i en tidligere kaserne, som havde huset polske soldater. Nu blev den fangelejr for primært politiske fanger. De første fanger, der ankom til Auschwitz-I den 14. juni 1940, var polske politiske fanger.

Lejren blev udvidet med udryddelseslejren Auschwitz-II (Auschwitz-Birkenau) og Auschwitz-III (Auschwitz-Monowitz). Dertil kom omkring 40 "underlejre" i forbindelse med industrien i området og fangerne, der som slavearbejdere blev udlejet til de omkringliggende tyske fabrikker. Blandt de mest frygtede udekommandoer var *Bauhof*, hvor fangerne med de bare hænder skulle flytte byggemateriale fra jernbanesporet til lejren. Materialerne blev brugt til udvidelse af lejren, og fangerne måtte i løb slæbe cement og armeringsstål 11 timer dagligt. I nogle arbejdskommandoer skulle fangerne slæbe træ, i andre skovle grus i en grusgrav. Kvindelige fanger risikerede at måtte stå i vand til brystet og rense damme, der skulle bruges til fiskeopdræt i den sumpede egn langs floden Sola. For dem var forventet levetid ikke tre måneder, men kun få uger. [2]

Auschwitz II – Birkenau blev indrettet i 1942 på et fladt, sumpet område ca. 2 km fra hovedlejren. Det fik et stort antal fangebarakker. Efter et forsøg med gasning af fanger i Auschwitz blev Birkenau nazisternes største og mest effektive udryddelsesmaskineri i form af gaskamre og krematorier. Fra foråret 1944 blev de jernbanespor, som førte jøder fra hele Europa til området, ført direkte ind i Birkenau-lejren, så de

mange mennesker effektivt og hurtigt kunne føres til gaskamrene. Birkenau fungerede både som udryddelseslejr og arbejdslejr, med op mod 120.000 fanger ad gangen. Det var i Birkenau, at den berygtede SS-læge Josef Mengele udførte medicinske forsøg på tvillinger.

Indgangen til Auschwitz-lejren med teksten "Arbeit macht frei" (arbejde gør fri) ovenover

Den 27. januar 1945 befriede den russiske Røde Hær Auschwitz og de 7.650 fanger, som endnu var i live. Nu anslog lejrens tidligere kommandant Rudolf Höss, at i alt omkring tre millioner mennesker – de fleste jøder fra Østeuropa, men også sigøjnere, russere og tyskere – blev dræbt i Auschwitz i 1941-44. Tallet er i dag nedjusteret, og bl.a. Auschwitz-museet anslår det til ca. 1,1 million: 1 million jøder, 70-75.000 ikke-jødiske polakker, 21.000 sigøjnere, 15.000 sovjetiske krigsfanger og 10-15.000 fra andre lande.

Museum

I 1979 blev Auschwitz optaget på UNESCO's Verdensarvsliste. Auschwitz-museets samlinger indeholder blandt andet omkring 110.000 sko og 3.800 kufferter; de 2.100 med ejerens navn skrevet på. [3]

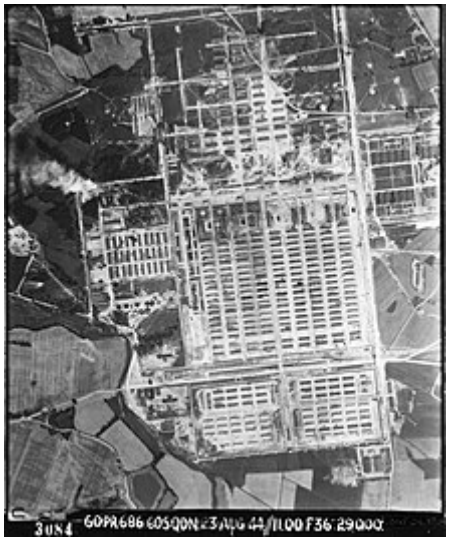
Luftfoto af Auschwitz-lejren

I 2010 blev omkring 200 dokumenter fra den sidste cheflæge i lejren, Victor Capesius, fundet på loftet i et hus ikke langt fra Auschwitz. [4]

En fanges beretning

Shlomo Venezia var tyve år, da han 11.april 1944 ankom til Auschwitz med en transport fra Thessaloniki. Jødedeportationerne fra Grækenland var de eneste, *Reichsbahn* tabte penge på, fordi Reichsbahn kun godtog betaling i Reichsmark, mens græske drakmer dengang ikke lod sig veksle til anden valuta. [5] Hans mor og to yngre søstre blev omgående ført til gasning. Selv blev han sat til at arbejde i en *Sonderkommando* (= specialkommando) med at slæbe lig fra gaskammeret til krematoriet. Sommeren 1944 var der rejst en barrikade af træstammer for at skjule krematorium II og III, der havde en tyve meter høj skorsten og var omgivet af en elektrisk pigtrådsspærring. Underetagen indeholdt et 50 m langt afklædningsværelse med nummererede kroge til tøjet og et gaskammer 30 x 7 m til mere end 1.500 mennesker. De eneste åbninger var den pansrede dør med et lille glasvindue med gitter og fire luger i taget, hvorigennem Zyklon B-krystaller kunne smides ned til de indespærrede. [6]

Barrakker i Auschwitz II (Birkenau), Polen.

Venezia fortæller, at gasdøden var grusom: "*Vi fandt folk klamret til hinanden, alle havde fortvivlet prøvet at få vejret(...)selv om det indebar, at de måtte klatre over hinanden helt til den sidste var død.*" Det nemmeste var at trække ligene med en spadserestok om nakken. Med alle de ældre mennesker, der var sendt i døden, var der ingen mangel på spadserestokke. Tyskeren, der overvågede gasningen af en gruppe, fandt ofte stor glæde ved at få de døende til at lide endnu mere. Mens han ventede på SS-officeren, der skulle tømme Zyklon B-krystallerne ned til gruppen, morede han sig med at tænde og slukke lyset for at skræmme dem endnu mere: "*Når han slukkede lyset, kunne man høre en særegen lyd fra gaskammeret, som om folk var i færd med at kvæles af angst – de forstod, at de skulle dø. Så tændte han lyset igen, og man kunne høre ligesom et suk af*

lettelse." Låget over åbningen ned til gaskammeret var af cement og meget tungt, og to arbejdsjøder måtte løfte det, så tyskeren kunne kaste Zyklon B ned. Derefter blev låget lagt på igen. En gang gik to arbejdsdage tabt, fordi den ene skorsten fra krematoriet var stoppet. En ung polsk jøde åbnede skorstenssokkelen fra siden og fjernede murstenene, der var blanke af menneskefedt, så der ikke var aftræk. Pga. forsinkelsen begyndte 300 lig at gå i opløsning i sommervarmen. De blev ikke hårde, som folk der dør en naturlig død, men huden smuldrede og blev hængende i arbejdsjødernes hænder: "Det var grufuldt." Kommandoen sov på loftet, lige over ligbrændingsrummet. Taget skrånede, men man kunne stå oprejst. Alle havde hver sin seng, i modsætning til de andre fanger, der måtte sov fem og fem i beskidte køjer. De to rækker senge var adskilt af en lang reol, hvor henved 200 urner med nummerskilt stod side om side. I urnerne lå aske efter kristne, der var døde i lejren, som deres pårørende kunne hente for en pris af 200 Mark: "*Sikkert er det at asken i urnerne var en blanding af aske fra flere, og måske indeholdt urnerne ikke engang spor af aske fra den person, som nummeret viste til.*"[7]

Venezia overlevede Sonderkommandoens oprør og dødsmarchen til Mauthausen koncentrationslejr, senere til Ebensee i Østrig, en underlejr af Mauthausen, hvor Wehrmacht bevogtede fangerne, til amerikanske styrker befriede dem.

En anden overlevende fra Sonderkommandoen i Auschwitz var kunstmaleren David Olère, født 19.januar 1902 i Warszawa, fransk borger fra 1937, der blev deporteret fra opsamlingslejren Drancy 2.marts 1943. Han overlevede dødsmarchen, der førte også ham fra Auschwitz til Ebensee, og blev befriet af amerikanske tropper 6.maj 1945. Til sin død 2.august 1985 i Paris-regionen bar han vidnesbyrd om sit ophold i Auschwitz gennem tegninger fra hverdagen i krematoriernes helvede. [8]

Kilder

1. http://auschwitz.org/en/history/liberation/day-of-liberation
2. Morten Vestergaard: *Pigen fra Auschwitz* (s. 116-7), Jyllands-Postens forlag, København 2011, ISBN 978-87-7692-242-9
3. Auschwitz-Birkenau - Collections (http://en.auschwitz.org/m/index.php?option=com_content&task=view&id=624&Itemid=50)
4. kpn.dk, 21.03.10, Auschwitz-dokumenter fundet på polsk loft (http://kpn.dk/article2017087.ece)
5. 'Schindler' Stepping-stone to Life – Chapter 9 (http://www.jewishgen.org/Yizkor/schindler/sch012.html)
6. Shlomo Venezia: *Sonderkommando* (s. 215), forlaget Gyldendal, Oslo 2008, ISBN 978-82-05-37563-5
7. Shlomo Venezia: *Sonderkommando* (s. 123)
8. David Olère (http://fcit.usf.edu/HOLOCAUST/resource/gallery/Olere.htm)

Eksterne henvisninger

- Artikel om Auschwitz på Leksikon.org (http://www.leksikon.org/art.php?n=208) – på dansk.
- Fotos af staben i Auschwitz (https://rarehistoricalphotos.com/laughing-at-auschwitz-1942/)
- Wikimedia Commons har flere filer relateret til **Auschwitz koncentrationslejr**

Hentet fra "https://da.wikipedia.org/w/index.php?title=Auschwitz_koncentrationslejr&oldid=10248254"

Denne side blev senest ændret den 18. februar 2020 kl. 15:05.

Tekst er tilgængelig under Creative Commons Navngivelse/Del på samme vilkår 3.0; yderligere betingelser kan være gældende. Se brugsbetingelserne for flere oplysninger.